

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckt motion om täckande av riksdagsledamöters kostnader i vissa mål.

I en inom riksdagen väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 7 i andra kammaren av herr *Lundberg*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att de riksdagsledamöter, som på grund av den ändrade lagtolkningen av § 110 regeringsformen, och utan att riksdagen med minst fem sjättedelar av de röstande så beslutat, ställts eller kommer att ställas under tilltal eller eljest till domstol instämmas för yttrande i sin egenskap av riksdagsman, måtte få sina kostnader, som icke kan täckas av kärandens eventuella ersättning, helt ersatta genom staten och riksdagen.

Beträffande motiveringen för detta förslag hänvisas till motionen jämte till motion nr 6 i andra kammaren, ävenledes väckt av herr *Lundberg*, vilken motion hänvisats till konstitutionsutskottets förberedande behandling.

Beträffande bakgrunden till de ovannämnda motionerna har konstitutionsutskottet, vilket förehaft motionen II: 6 till behandling anfört följande (utl. nr 5/1962).

Motionen har föranletts av ett uppmärksammat rättsfall som år 1960 avgjorts i högsta instans och vari omständigheterna i korthet var följande.

Vid andra kammarens behandling den 4 mars 1959 (prot. nr 6, s. 82 ff) av propositionen nr 24/1959, innefattande bl. a. förslag om försäljning till agronomen *Torgny André* i Norrköping av kronoegendomen *Knivberga 2¹* i Norrköpings stad, deltog herr *Svensson* i *Ljungskile* i debatten. Enligt *André*s mening uttalade sig *Svensson* i ett av sina anföranden (s. 84) på sätt, som var för *André* kränkande.

André instämde *Svensson* till *Orusts*, *Tjörns* och *Inlands domsagas häradsrätt* och yrkade skadestånd för ärekränkning med 10 000 kronor. *Svensson* invände, att han gjort uttalandet i fråga i sin egenskap av ledamot av riksdagen, att den av *André* instämnda talan därför måste anses innefatta sådant tilltal, som avsåges i § 110 regeringsformen, samt att, när i detta lagrum föreskrivet tillstånd till käromålets väckande icke förefunnnes, rätten saknade behörighet att upptaga målet. *Svensson* yrkade därför, att häradsrätten måtte avvisa *André*s talan. I beslut den 2 september 1959 uttalade häradsrätten bl. a., att stadgandet i § 110 regeringsformen enligt sin avfattning ej avsåge annat än talan om ansvar. Eftersom stöd saknades att åt stadgandet giva en vidsträcktare tolkning samt *André*s talan avsåge endast skadestånd på grund av påstådd ärekränkning, vore häradsrätten behörig att upptaga målet. *Svenssons* invändning lämnades alltså utan bifall, och *Svensson* förklarades vara skyldig att ingå i svaromål. — Genom dom den 11 december 1959 ogillade häradsrätten *André*s skadeståndstalan. I domskälen framhölls, att *Svenssons* uttalande i riksdagen utgjort ett led i den kritik han avsett att rikta mot vederbörande statliga myndigheters sätt att handlägga ifrågasvarande markförvärvsärende och att det fallit in-

om ramen för hans yttrandefrihet såsom riksdagsman. Insatt i sitt sammanhang kunde uttalandet icke anses vara för André kränkande.

Sedan André väddjat mot häradsrättens dom samt fråga ånyo uppkommit, huruvida hinder för målets upptagande föreläge med hänsyn till bestämmelsen i § 110 regeringsformen, ansåg hovrätten för Västra Sverige i beslut den 3 maj 1960 lagrummet icke vara tillämpligt å förevarande fall. Hinder i angivna hänseende mötte därför icke mot målets upptagande. Svensson anförde besvär över beslutet. I avbidan på utgången av Svenssons besvärstalan förklarade hovrätten skadeståndsmålet vilande. Högsta domstolen fann i beslut den 5 december 1960 lika med hovrätten hinder icke möta mot målets upptagande och fastställde överklagade beslutet. Därefter fastställde hovrätten genom dom den 24 maj 1961 häradsrättens dom, varigenom Andrés skadeståndstalan ogillats. Sedan talan fullföljts av André, fann högsta domstolen i beslut den 3 november 1961 ej skäl meddela prövningstillstånd i följd varav hovrättens dom skulle stå fast.

Med hänvisning till nu relaterade rättsfall yrkades i motion II: 6 sådan ändring av § 110 regeringsformen att riksdagsman beredd skydd mot skadeståndstalan, som grundas på gärningar eller yttranden av honom i hans egenskap av riksdagsman. I sitt utlåtande i anledning av motionen framhöll konstitutionsutskottet att den betydelsefulla frågan om riksdagsmans immunitet är föremål för behandling inom författningsutredningen. Vidare erinrades om att statsrådet och chefen för justitiedepartementet förklarat sig beredd att före utgången av innevarande valperiod till riksdagen framlägga förslag avseende det aktuella grundlagsstadgandet. Framhållande därjämte att utskottet jämlikt § 38 riksdagsordningen har initiativrätt i grundlagsfrågor ansåg sig konstitutionsutskottet icke vid innevarande riksdag böra framlägga förslag till grundlagsändring. Utskottet hemställde sålunda att motionen nr II: 6 icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda, vilken hemställan bifölls av riksdagen.

Utskottet

I den till bankoutskottet hänvisade motionen föreslås att riksdagsman mot vilken riktas skadeståndstalan, grundad på gärningar eller yttranden av honom i hans egenskap av riksdagsman, skall få honom i samband med rättegången förorsakade kostnader ersatta av statsmedel. Utskottet har ansett sig icke böra uppta till behandling den i motionen väckta frågan i dess allmänna principiella omfattning. Emellertid har utskottet inom ramen för den gjorda framställningen funnit skäl föreligga pröva frågan om ersättning av statsmedel till riksdagsman Waldemar Svensson för de av dennes kostnader i samband med ovan relaterade skadeståndsmål, som ej bestritts av motparten. Med beaktande av att skadeståndstalan mot Svensson ogillats i alla instanser och av att för Svensson kvarstår kostnader i målet, uppkomna såsom följd av prövningen av frågan om domstols behörighet att upptaga målet samt utgången av denna prövning, har utskottet funnit skäligt att sådan ersättning utgår.

Utskottet får sålunda föreslå att ur förslagsanslaget under fjortonde huvudtiteln Riksdagen: Övriga omkostnader utbetalas till riksdagsman Waldemar Svensson ett belopp motsvarande honom förorsakade kostnader i ifrågavarande rättegång. Det bör få ankomma på riksgäldskontoret att inhämta uppgifter om och bedöma Svenssons kostnader i målet samt att till denne utbetala ersättningen.

Åberopande det ovan anförda får utskottet hemställa,

dels att riksdagen i anledning av förevarande motion II: 7, må tillerkänna ledamoten av riksdagens andra kammare agronomen Waldemar Svensson ersättning för dennes kostnader i ifrågavarande skadeståndsmål att utgå från det under fjortonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Riksdagen: Övriga omkostnader,

dels att motion II: 7, i den mån den icke besvarats genom utskottets ovan gjorda hemställan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1962

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Fahlander, Schmidt, Hansson Gustaf Henry, Larsson Nils Theodor, Gorthon, Larsson Åke och Palm;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Persson i Appuna, Boija, fru Renström-Ingenäs, herrar Hagnell, Carlsson i Tibro*, Börjesson i Glömminge och Lindkvist*.

* Ej närvarande vid justeringen.